JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PAOLO MENGOZZI

29 päivänä maaliskuuta 2007 [1]

I Johdanto

1. Tribunal d'instance de Saintes (Ranska) on esittänyt 16.11.2005 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY [2] tulkinnasta.

2. Yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään lähinnä yhtäältä selventämään, sallitaanko direktiivin 87/102 11 ja 14 artiklassa se, että kansallisissa oikeussäännöissä, joissa vahvistetaan kyseisen direktiivin täytäntöön panemiseksi sääntöjä, jotka koskevat luottosopimuksen ja niiden tavaroiden tai palvelujen kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta, jotka rahoitetaan tällaisella luotolla, asetetaan tällaisten sääntöjen soveltamisen edellytykseksi se, että luottosopimuksessa mainitaan rahoitettava tavara tai palvelu; toisaalta sitä pyydetään selvittämään direktiivillä 87/102 tavoiteltuja päämääriä ja siltä tiedustellaan, onko katsottava, että kansallinen tuomioistuin voi yhteisön oikeuden nojalla soveltaa edellä mainittuja kansallisia säännöksiä viran puolesta myös silloin, jos tällainen soveltaminen viran puolesta on kielletty kansallisessa oikeusjärjestyksessä.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

A *Yhteisön lainsäädäntö*

3. Direktiiviä 87/102 sovelletaan sen 1 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan c alakohdan mukaan "luottosopimuksiin" tai kaikkiin sopimuksiin, joiden perusteella "luotonantaja myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle luottoa maksun lykkäyksen, lainan tai muun sellaisen taloudellisen järjestelyn muodossa"; kyseisen direktiivin 2 artiklassa luetellut luottosopimukset jätetään kuitenkin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

1 – Alkuperäinen kieli: italia.

2 – EYVL L 42, s. 48. Kyseistä direktiiviä muutettiin ensin 22.2.1990 annetulla neuvoston direktiivillä 90/88/ETY (EYVL L 61, s. 14), ja sitä on sittemmin muutettu vielä 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY (EYVL L 101, s. 17).

4. Direktiivin 87/102 4 artiklan 1 kohdassa säädetään siitä, että luottosopimus on tehtävä kirjallisesti, ja 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että kirjallisessa sopimuksessa on mainittava todellinen vuosikorko. Kyseisen artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että "kirjallisessa sopimuksessa on lisäksi mainittava muut olennaiset sopimusehdot", ja todetaan, että kyseisen "direktiivin liitteessä [I] on lueteltu asian selventämiseksi sellaisia ehtoja, joiden mainitsemista olennaisina ehtoina kirjallisessa sopimuksessa jäsenvaltiot voivat vaatia".

5. Direktiivin 87/102 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että luottosopimus ei millään tavoin rajoita niitä oikeuksia, jotka kuluttajalla on tällaisen sopimuksen avulla hankitun tavaran myyjää tai palvelun suorittajaa kohtaan silloin, kun tavaraa ei toimiteta tai palvelua ei suoriteta tai kun se ei ole kauppaa tai palvelun suorittamista koskevan sopimuksen mukainen.

2. Kuluttajalla on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, jos:

a) kuluttaja tekee tavaran ostamista tai palvelun saamista varten luottosopimuksen muun henkilön kuin myyjän tai palvelun suorittajan kanssa,

b) luotonantajan sekä myyjän tai palvelun suorittajan välillä on aikaisemmin solmittu sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän tai palvelun suorittajan asiakkaille luottoa tavaran tai palvelun hankkimiseksi tältä,

c) edellä a alakohdassa tarkoitettu kuluttaja saa luoton tämän aikaisemmin tehdyn sopimuksen mukaisesti,

d) luottosopimuksessa tarkoitettuja tavaroita ei toimiteta tai palveluja ei suoriteta lainkaan tai ne toimitetaan tai suoritetaan vain osittain taikka niiden toimitus tai suoritus ei ole tehdyn sopimuksen mukainen, ja

e) kuluttaja on ilman menestystä vaatinut myyjältä tai palvelun suorittajalta oikeuksiensa täyttämistä.

Jäsenvaltioiden on päätettävä, missä laajuudessa ja millä edellytyksillä näiden oikeuksien täyttämistä voidaan vaatia.

– –".

6. Direktiivin 87/102 14 artiklassa säädetään vielä seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai tätä direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä.

2. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei kierretä sopimukselle annetun erityisen muodon avulla ja erityisesti siten, että luoton kokonaismäärä jaetaan useaan eri sopimukseen."

B *Kansallinen lainsäädäntö*

7. Kulutusluotoista säädettiin Ranskan oikeusjärjestyksessä alun perin 10.1.1978 annetussa laissa nro 78-22. [3] Tämä sääntely, joka edelsi direktiiviä 87/102 ja jota täydennettiin sittemmin 23.6.1989 annetulla lailla nro 89-421, [4] otettiin Code de la consommation -nimisen lain (jäljempänä kuluttajansuojalaki) III osaston I osan I jaksoon; tästä laista säädetään 26.7.1993 annetussa laissa nro 93-949 [5] ja 27.3.1997 annetussa asetuksessa nro 97-298. [6]

3 – Loi relative à l'information et à la protection des consommateurs dans le domaine de certaines opérations de crédit (tietojen antamisesta ja kuluttajansuojasta tiettyjen luottotoimenpiteiden alalla annettu laki, joka tunnetaan myös nimellä Scrivenerin laki, JORF 11.1.1978, s. 299).

4 – Loi relative à l'information et à la protection des consommateurs ainsi qu'à diverses pratiques commerciales (tietojen antamisesta ja kuluttajansuojasta sekä erilaisista liiketoiminnan menettelytavoista annettu laki, JORF 29.6.1989, s. 8047).

5 – Loi instaurant le Code de la consommation – Partie législative (kuluttajansuojalain hyväksymisestä annettu laki – säädösosa) (JORF 27.7.1993, s. 10538).

6 – Décret relatif au Code de la consommation – Partie réglementaire (kuluttajansuoja-asetus – säädösosa) (JORF 3.4.1997, s. 78).

8. Kuluttajansuojalain L. 311-2 §:n mukaan edellä mainitun I jakson säännöksiä "sovelletaan luotonantoon, mukaan lukien mahdolliset niihin liittyvät vakuudet, joita myönnetään tavanomaisesti luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille vastiketta vastaan tai vastikkeetta". [7]

9. Kuluttajansuojalain L. 311-8 §:n nojalla L. 311-2 §:ssä tarkoitetut luottosopimukset on tehtävä siten, että luotonottajalle annetaan tarjous, jossa on L. 311-10 §:n nojalla täsmennettävä luottoa koskevien muiden seikkojen lisäksi "tarvittaessa todellinen kokonaiskorko" (2 momentti), viitattava kuluttajansuojalain muiden säännösten lisäksi "tarvittaessa L. 311-20–L. 311-31 §:ään ja L. 311-13 §:ään" (3 momentti) ja lopuksi ilmoitettava "tarvittaessa rahoitettava tavara tai palvelu" (4 momentti).

10. Kuluttajansuojalain L. 313-13 §:n mukaan "luottotarjous laaditaan edellä olevissa pykälissä säädettyjen edellytysten mukaisesti jonkin pankkisääntelykomitean kansallista kuluttajansuojaneuvostoa kuultuaan vahvistaman vakiosopimusmallin mukaan". Kuluttajansuojalain R. 311-6 §:ssä säädetään puolestaan, että "L. 311-8 §:ssä tarkoitetussa luottotarjouksessa on oltava tämän lain liitteenä olevista vakiosopimusmalleista sen mallin mukaiset tiedot, joka vastaa tarjottua luottoa".

7 – Kaikkien tässä ratkaisuehdotuksessa mainittujen kansallisten säännösten käännökset ovat epävirallisia.

11. Kuluttajansuojalain L. 311-20–L. 311-28 §:ssä vahvistetaan vielä "sidottuja luottoja", joille on ominaista luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäinen riippuvuus, joka ilmenee sekä sopimuksia tehtäessä että niitä täytäntöön pantaessa, koskeva erityinen sääntely.

12. Kuluttajansuojalain L. 311-20 §:ssä säädetään erityisesti, että "kun edeltävässä luottotarjouksessa mainitaan rahoitettava tavara tai palvelu, luotonottajan velvollisuudet alkavat vasta siitä, kun rahoitettava tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu".

13. Kuluttajansuojalain L. 311-21 §:n ensimmäisen momentin sanamuoto on seuraava:

"Jos pääsopimuksen täyttämisestä on kiistaa, tuomioistuin voi lykätä luottosopimuksen täytäntöönpanoa riidan ratkaisemiseen asti. Viimeksi mainittu puretaan tai mitätöidään suoraan lain nojalla, kun sopimus, jota varten se on tehty, todetaan tuomioistuimessa purkautuneeksi tai mitättömäksi."

14. Kuluttajansuojalain L. 311-33 §:ssä, jota sovelletaan kaikkeen L. 311-2 §:ssä tarkoitettuun luotonantoon, säädetään vielä siitä, että mikäli luotonantaja ei noudata L. 311-8–

L. 311-13 §:n mukaisia muotovaatimuksia, sillä ei ole oikeutta periä korkoja, mistä seuraa, että luotonottajan takaisinmaksuvelvollisuus koskee ainoastaan pääomaa, joka on maksettava takaisin sovittujen määräaikojen mukaisesti.

III Tosiseikat, ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittelyn vaiheet

15. Pääasian oikeudenkäynnissä ovat vastakkain Max Rampion ja Marie-Jeanne Godard, nykyään Rampion, (jäljempänä Rampionit) sekä yhtiöt Franfinance SA ja K par K SAS (jäljempänä KpK).

16. Rampionit hankkivat KpK:n edustajan tekemän kotimyyntikäynnin yhteydessä 5.9.2003 allekirjoitetulla yksityisellä kotimyyntiasiakirjalla tältä ikkunoita, joiden kokonaishinta oli 6 150 euroa ja jotka tuli kauppasopimuksen mukaan toimittaa ja asentaa 6–8 viikon kuluessa siitä, kun mittausteknikko on käynyt ottamassa mitat. Kauppasopimuksessa mainittiin lisäksi mahdollisuus saada Franfinancelta luottoa hankinnan koko määrän rahoittamiseksi.

17. Rampionit tekivät samana päivänä Franfinancen kanssa sopimuksen luottosuhteen perustamisesta siten, että suurimmaksi sallituksi luottosummaksi vahvistettiin 6 150 euroa, ja vaikka sopimuksesta ilmeni tavarantoimittaja KpK:n nimi, siitä ei selvinnyt, minkä tyyppisen tavaran tai palvelun hankinta rahoitettiin.

18. Rampionit huomasivat 27.11.2003, joka oli sovittu ikkunoiden toimitus- ja asennuspäiväksi, että sekä ikkunalaudat että ikkunanpuitteet, joihin KpK:lla oli tarkoitus asentaa ikkunat, olivat täynnä loisia. Tästä syystä he ilmoittivat 5.1.2004 päivätyllä kirjatulla kirjeellä saantitodistuksin KpK:lle haluavansa purkaa kauppasopimuksen.

19. Koska Rampionit eivät olleet saaneet tyydyttävää vastausta kauppasopimuksen purkamista koskeneeseen pyyntöönsä, he nostivat 29.10. ja 2.11.2004 päivätyillä asiakirjoilla Tribunal d'instance de Saintesissa (jäljempänä Tribunal d'instance) kanteen KpK:ta ja Franfinancea vastaan ja vaativat kauppasopimuksen mitätöimistä ja sen seurauksena luottosopimuksen purkamista tai toissijaisesti kauppasopimuksen purkamista sillä perusteella, että myyjä ei ollut täyttänyt sopimusvelvoitteitaan.

20. Rampionit esittivät kauppasopimuksen mitättömyyttä koskevan vaatimuksen osalta, että toimitusaikaan liittynyt sopimusehto oli pelkästään tahdonvaltainen, ja väittivät, että sopimus oli mitätön sen vuoksi, että siinä ei

ollut ilmoitettu täsmällisesti toimitusaikaa, kuten kuluttajansuojalain L. 114-1 §:ssä edellytetään.

21. Rampionit päättelivät kauppasopimukseen liittyvien velvoitteiden täyttämättä jättämiseen perustuvan purkamisvaatimuksensa osalta, että koska KpK ei ollut tarkastanut etukäteen ikkunalautojen kuntoa ja vaihtanut niitä, se oli laiminlyönyt "neuvontavelvollisuutensa" ("obligation de conseil").

22. Sekä KpK että Franfinance vaativat tuomioistuimessa kantajien vaatimusten hylkäämistä vedoten lähinnä siihen, että

– maininta "6–8 viikkoa mittojen ottamisesta" oli kuluttajansuojalain L. 114-1 §:n vaatimusten mukainen

– luottoa ei ollut sopimuksella sidottu ikkunoiden toimittamista koskeneeseen sopimukseen, koska vaikka haluttaisiin jättää huomiotta se, että tässä tapauksessa tehty luottosopimus merkitsi luottosuhteen perustamista, kauppasopimuksen ja luottosopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevien kuluttajansuojalain säännösten soveltaminen edellytti sitä, että myytävä tavara oli mainittu luottotarjouksessa, mitä tässä tapauksessa ei ollut tehty.

23. Tribunal d'instance määräsi 1.6.2005 tekemällään päätöksellä käsittelyn aloittamisesta uudelleen ottaakseen vastaan asianosaisten huomautukset muutamista kuluttajansuojalain kulutusluottoja koskevien L. 311–8 §:n ja sitä seuraavien pykälien ja kuluttajansuojalain kotimyyntiä koskevien 121–21 §:n ja sitä seuraavien säännösten mukaisista oikeudellisista perusteista, jotka se otti esiin viran puolesta.

24. Vastaanotettuaan asianosaisten huomautukset Tribunal d'instance katsoi 16.11.2005 tekemässään päätöksessä (jäljempänä päätös) ennakkoratkaisupyynnön esittämisen yhteisöjen tuomioistuimelle riidan ratkaisun kannalta välttämättömäksi.

25. Tribunal d'instance totesi ensinnäkin, että

– direktiivin 87/102 11 artiklan säännökset on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä kuluttajansuojalain L.311-20 ja L.311-21 §:llä

– osassa oikeuskirjallisuutta on katsottu, että kun luotonantaja tietää, että luotto on tarkoitettu tavaroiden tai palvelujen oston rahoittamiseen, sen on esitettävä lainanottajalle luottosopimus, jossa laina sidotaan tähän ostoon

– Cour de Cassation tulkitsee kuluttajansuojalain L. 311–20 §:ää sananmukaisesti ja katsoo luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevien sääntöjen soveltamisen edellyttävän rahoitettavan tavaran tai palvelun mainitsemista luottotarjouksessa

– vaikka tässä tapauksessa luottosopimuksessa ei mainita yhteyttä kauppasopimukseen, näiden kahden sopimuksen välinen side on käytännössä olemassa siitä huolimatta, että myyjä ja luotonantaja kiistävät tämän, eivätkä ne ole osoittaneet, että Rampionit olisivat aikoneet käyttää luottosumman muihin rahoituskohteisiin

– kun tehdään sopimus luotosta, jota ei sidota rahoitettavaan tavaraan, henkilökohtaisen näin sidotun luoton sijasta, luotonantaja kykenee kiertämään kuluttajansuojalain L. 311–20 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä määritellyt kuluttajan oikeudet ja välttämään luottosopimuksen ja myyntisopimuksen keskinäisestä riippuvuudesta johtuvia rajoituksia ja kustannuksia sekä perimään korkeampaa korkoa kuin voidaan periä silloin, kun kyseessä on rahoitettavaan tavaraan sidottu henkilökohtainen luotto, koska kynnys sille, että korkojen katsotaan olevan kohtuuttomat, ei ole sama.

26. Toiseksi Tribunal d'istance totesi, että

– kantajat eivät olleet vedonneet kuluttajansuojalain L. 311-20 §:n ja sitä seuraavien pykälien säännöksiin, jotka liittyvät luottosopimuksen ja tavaroiden toimittamista tai palvelujen suorittamista koskevan sopimuksen keskinäiseen riippuvuuteen

– Cour de Cassationin oikeuskäytännössä ei sallita sitä, että tuomioistuin ottaa viran puolesta huomioon kulutusluottoja koskevista säännöksistä johdettuja perusteita; se näet erottaa toisistaan virallisperiaatteen soveltamisalaan kuuluvat säännökset – joita annetaan yleisen edun nimissä ja jotka tuomioistuin voi ottaa viran puolesta huomioon – ja "yleisen suojaperiaatteen" mukaiset säännökset – joita annetaan tietyn oikeussubjektien ryhmän eduksi ja joihin voivat vedota ainoastaan kyseiseen ryhmään kuuluvat oikeussubjektit – ja katsoo kulutusluottoja koskevan sääntelyn kuuluvan jälkimmäiseen ryhmään,

koska se on annettu yksinomaan kuluttajien eduksi [8]

– on kuitenkin pohdittava, voisiko yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö, [9] jossa annetaan tuomioistuimelle valtuudet ottaa viran puolesta huomioon direktiivin 93/13/ETY [10] säännöksistä johtuvat perusteet, ulottua koskemaan myös muuta kuluttajansuojalainsäädäntöä kuten kulutusluottolainsäädäntöä, toisin kuin Cour de Cassation on todennut, [11] ja sen mukaisesti kuin osassa oikeuskirjallisuutta on esitetty

– tämän vuoksi on tutkittava ensin direktiivin 87/102 tarkoitusta, jotta kyetään selvittämään, onko yhteisön lainsäätäjä tarkoittanut antaa kulutusluottoja koskevan sääntelyn yksinomaan kuluttajien eduksi vai onko sillä markkinoiden järjestelyyn liittyviä laajempia tavoitteita.

8 – Erityisesti Cass. Civ. 10.7.2002, Bull. I, nro 195, s. 149, jossa mainitaan, että kuluttajansuojalain L. 311-2, L. 311-8 ja L. 311-10 §:ssä vahvistettujen velvoitteiden laiminlyöntiin voi silloinkin, kun kyse on pakottavista säännöistä, vedota ainoastaan se henkilö, jota kyseisillä säännöksillä pyritään suojelemaan.

9 – Yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000 (Kok. 2000, s. I-4941) ja asia C-473/00, Cofidis, tuomio 21.11.2002 (Kok. 2002, s. I-10875).

10 – Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi (EYVL L 95, s. 29).

11 – Cass. Civ. 23.11.2004, Bull. I, nro 287, s. 241.

27. Tästä syystä Tribunal d'instance on lykännyt asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko – – direktiivin 87/102/ETY 11 ja 14 artiklaa tulkittava siten, että tuomioistuin voi niiden perusteella soveltaa luottosopimuksen ja kyseisellä luotolla rahoitettavien tavaroiden toimittamisesta tai palvelujen suorittamisesta tehdyn sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia säännöksiä, kun luottosopimuksessa ei mainita rahoitettavaa tavaraa tai kun se on tehty luottosuhteen perustamisen muodossa mainitsematta rahoitettavaa tavaraa?

2) Onko – – direktiivillä 87/102/ETY pelkän kuluttajansuojan ylittävä, markkinoiden järjestelyyn ulottuva tavoite, jonka perusteella tuomioistuin voi soveltaa tämän direktiivin nojalla annettuja säännöksiä viran puolesta?"

28. Kirjallisia huomautuksiaan ovat yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti esittäneet Franfinance, Itävallan, Ranskan, Italian, Espanjan ja Saksan hallitukset sekä komissio.

29. Istunnossa, joka pidettiin 8.2.2007, esittivät suullisia huomautuksia Franfinancen edustaja sekä Ranskan hallituksen ja komission asiamiehet.

IV Asian oikeudellinen tarkastelu

A *Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*

1. Alustavia huomioita

30. Huomautettakoon aluksi, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyssä ensimmäisessä kysymyksessä, sellaisena kuin kansallinen tuomioistuin on sen muotoillut, ei selvennetä sitä, mitkä ovat ne luottosopimuksen ja tavaroiden tai palvelujen kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevat säännöt, joita kyseinen tuomioistuin mahdollisesti soveltaisi, vaikka luottosopimuksessa ei mainita rahoitettavaa tavaraa, eli ovatko näitä direktiiviin sisältyvät säännökset vai kansalliset täytäntöönpanosäännökset.

31. Tässä yhteydessä on tärkeää korostaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella kyseessä eivät tässä tapauksessa – joka koskee yksityisten välistä riitaa – voi olla itse direktiivin säännökset. Direktiivillä ei näet sellaisenaan voida luoda velvoitteita yksityiselle oikeussubjektilla, eikä siihen näin ollen sellaisenaan voida vedota tällaista henkilöä vastaan, mistä syystä edes sellaista direktiivin säännöstä, joka on selkeä, täsmällinen ja ehdoton ja jolla pyritään myöntämään yksityisille oikeussubjekteille oikeuksia ja asettamaan heille velvollisuuksia, ei voida soveltaa sellaisenaan yksityisten oikeussubjektien välisessä oikeudenkäynnissä. [12]

32. Ensimmäinen kysymys on siis ymmärrettävä siten, ja se voidaan tutkia ainoastaan siinä tapauksessa, että siinä ei pyydetä direktiivin 87/102 11 ja 14 artiklan tulkintaa sen vuoksi, että niitä sovellettaisiin suoraan tähän tapaukseen, vaan sen vuoksi, että tuomioistuin kykenee tulkitsemaan ja soveltamaan luottosopimuksen ja kauppasopimuksen välistä riippuvuutta koskevia kansallisen oikeuden sääntöjä kyseisissä artikloissa asetettujen vaatimusten mukaisesti.

33. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on näet katsottu, että direktiivistä jäsenvaltioille seuraava velvoite saavuttaa direktiivissä säädetty tavoite sekä EY 10 artiklan mukainen velvoite toteuttaa kaikki yleis- tai erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tämän velvoitteen täyttämisen varmistamiseksi, sitovat kaikkia jäsenvaltioiden viranomaisia, myös tuomioistuimia niiden toimivallan rajoissa. [13] Kansallisen tuomioistuimen on

12 – Yhdistetyt asiat C-397/01-C-403/01, Pfeiffer ym., tuomio 5.10.2004 (Kok. 2004, s. I-8835, 108 ja 109 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

13 – Ibidem, tuomion 110 kohta.

näin ollen kansallista lainsäädäntöä soveltaessaan tulkittava kansallista lainsäädäntöä mahdollisimman pitkälle kyseessä olevan direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti direktiivillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi ja noudatettava tällä tavoin EY 249 artiklan kolmatta kohtaa. [14]

34. Päätöksessä mainitut luottosopimuksen ja kauppasopimuksen välistä riippuvuutta koskevat kansallisen lainsäädännön säännöt ovat kuluttajansuojalain L. 311-20 § ja L. 311-21 §. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on itse todennut, että sellaisina kuin Cour de Cassation on kyseisiä säännöksiä tulkinnut, niiden soveltaminen edellyttää, että rahoitettava tavara tai palvelu mainitaan luottosopimuksessa.

35. On lisäksi muistettava, että kansalliselle tuomioistuimelle asetettua velvoitetta tulkita kansallista lainsäädäntöä direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen valossa on rajoitettu ilmaisulla "mahdollisimman pitkälle", eli se on voimassa vain niissä tapauksissa, joissa kyseisessä lainsäädännössä jätetään varaa eri tulkinnoille. Kyseinen velvoite ei siten ulotu niin pitkälle, että siinä edellytettäisiin kansallisen lainsäädännön contra legem -tulkintaa. [15]

36. Tämän perusteella kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, voidaanko kuluttajansuojalain edellä mainittuja säännöksiä tulkita myös eri tavoin kuin Cour de Cassation on tehnyt, ilman että kyseessä olisi contra legem -tulkinta, ja voidaanko niitä siis soveltaa nyt käsiteltävän kaltaisessa tapauksessa, jossa on riidatonta, että rahoitettua tavaraa ei ole mainittu luottosopimuksessa. [16]

37. Tältä osin on lisäksi hyvä muistaa, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että vaikka yhteisön oikeudessa asetettu periaate, jonka mukaan kansallisia säännöksiä on tulkittava yhdenmukaisesti direktiivin kanssa, kohdistuukin ensisijaisesti niihin kansallisiin säännöksiin, jotka on annettu kyseessä olevan direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista oikeusjärjestystä, periaate ei kuitenkaan rajoitu näiden säännösten tulkintaan vaan edellyttää sitä, että kansallinen tuomioistuin ottaa huomioon kansallisen oikeuden säännökset kokonaisuudessaan arvioidakseen, missä määrin kansallista oikeutta voidaan soveltaa niin, ettei tästä aiheudu direktiivillä tavoitellun tuloksen kanssa ristiriitaista lopputulosta. [17] Mikäli siis kansallisessa oikeudessa, siinä hyväksyttyjen tulkintatapojen mukaan, sallitaan eräissä tilanteissa joko kansallisen oikeuden säännöksen sellainen tulkinta, että ristiriita kansallisen oikeuden jonkin toisen säännöksen kanssa voidaan välttää, tai se, että ensin mainitun säännöksen soveltamisalaa rajoitetaan soveltamalla sitä ainoastaan siinä määrin kuin se on yhteensopiva mainitun toisen

14 – Ibidem, tuomion 113 kohta.

15 – Ks. vastaavasti mm. asia C-54/96, Dorsch Consult, tuomio 17.9.1997 (Kok. 1997, s. I-4961, 45 kohta).

16 – Todettakoon tältä osin, että nyt käsiteltävään asiaan konkreettisesti sovellettavassa keskinäistä riippuvuutta koskevassa kansallisessa säännöksessä ei ole mitään nimenomaista viittausta siihen, että rahoitettava tavara tai palvelu pitäisi mainita rahoitussopimuksessa, sillä siinä säädetään luottosopimuksen purkamisesta tai mitätöimisestä, jos kauppasopimus puretaan tai mitätöidään tuomioistuimessa (kuluttajansuojalain L. 311-21 §:n ensimmäisen momentin toinen virke).

17 – Em. asia Pfeiffer ym., tuomion 115 kohta.

säännöksen kanssa, tuomioistuimella on velvollisuus soveltaa näitä samoja tulkintatapoja pyrkiäkseen saavuttamaan direktiivillä tavoitellun lopputuloksen. [18]

38. Kun on näin ollen selvää, että direktiivin 87/102 11 ja 14 artiklaa ei voida soveltaa suoraan tässä tapauksessa ja että pääasian ratkaisua on etsittävä kansallisesta lainsäädännöstä siten, että sitä tulkitaan mahdollisimman pitkälle direktiivin 87/102 sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys, joka on tutkittava kansallisen lainsäädännön direktiivin mukaisen tulkinnan löytämiseksi, [19] voitaisiin muotoilla uudelleen seuraavalla tavalla:

Edellytetäänkö direktiivin 87/102 11 ja 14 artiklassa, että kyseisen 11 artiklan täytäntöön panemiseksi annettuja luottosopimuksen ja tavaroiden toimittamista tai palvelujen suorittamista koskevan sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia kansallisia säännöksiä voidaan soveltaa myös silloin, kun luottosopimuksessa ei mainita tavaraa tai palvelua, jonka hankinta rahoitetaan?

2. Asiakysymys

39. Kantaa ottaneiden eri hallitusten ja komission kirjallisissa huomautuksissa puolletaan sitä, että tähän kysymykseen vastattaisiin myöntävästi. Kyseiset osapuolet korostavat, että direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdassa asetetaan sille, että kuluttajalla on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, useita edellytyksiä, joihin ei kuulu se, että luottosopimuksessa pitäisi mainita rahoitettava tavara tai palvelu, ja että direktiivin 14 artiklan 2 kohtakin tukee tulkintaa, jonka mukaan 11 artiklan 2 kohdassa ei anneta jäsenvaltioille oikeutta asettaa tällaista edellytystä, jonka perusteella olisi mahdollista kiertää luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevien kuluttajansuojasäännösten soveltaminen.

40. Franfinance lähestyy ongelmaa eri tavalla. Sen mielestä ensimmäinen kysymys koskee lähinnä sitä, voidaanko nyt käsiteltävän kaltaiseen luottosuhteen perustamista koskevaan sopimukseen [20] soveltaa luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia direktiivin 87/102 11 artiklan säännöksiä. Tähän kysymykseen on sen mielestä vastattava kieltävästi, koska kyseinen 11 artikla koskee,

18 – Ibidem, tuomion 116 kohta.

19 – Komissio on todennut tämänsuuntaista kirjallisten huomautustensa 18 ja 19 kohdassa. Muistutettakoon lisäksi siitä, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, sen toimivaltaan kuuluu antaa ennakkoratkaisumenettelyssä ratkaisu yhteisön toimielinten antamien säädösten tulkinnasta, riippumatta siitä, onko niillä välitön vaikutus (asia C-261/95, Palmisani, tuomio 10.7.1997, Kok. 1997, s. I-4025, 21 kohta).

20 – Franfinance korostaa, että Rampionien allekirjoittaman alustavan luottotarjouksen II-1 §:ssä mainitaan, että heillä on "oikeus käyttää Franfinancen tilistään suurimman sallitun limiitin mukainen määrä rahoittaakseen ostot, joita he tekevät KpK:lta tai siihen liittyviltä yhtiöiltä".

samalla tavoin kuin kyseisen direktiivin 7 artikla,[21] ainoastaan sidottuja luottoja tai luottoja, joissa kuluttaja tekee ainoastaan yhden oston, jonka hän rahoittaa luotolla; tällainen tilanne on sen mielestä pidettävä täysin erossa tilanteesta, jossa kuluttaja saa hankinnan *yhteydessä* todellisuudessa uudistettavissa olevan luoton, joka mahdollistaa sen, että hän tekee uusia hankintoja myyjältä tai siihen liittyviltä toimijoilta (luottosuhteen perustaminen useita hankintoja varten). Se, että 11 artiklan 2 kohdan d alakohdassa käytetään yksikkömuodossa sanamuotoa "luottosopimuksessa", osoittaa sen mielestä, että kyseisen artiklan mukaan ei voi olla olemassa sidottua luottoa, johon sovellettaisiin kyseisen artiklan säännöksiä, ellei luottoa käytetä rahoittamaan vain yhtä kauppasopimusta.

41. Se, että nyt käsiteltävän kaltaisessa luottosuhteen perustamisesta tehtävässä sopimuksessa ei mainita rahoitettavaa tavaraa tai palvelua, on Franfinancen mukaan täysin johdonmukaista, kun otetaan huomioon kyseisen sopimuksen luonne, joka perustuu kuluttajan nimenomaiseen valintaan ja nimenomaiseen tarpeeseen voida käyttää luottoa uudelleen sitä mukaa kuin hän on maksanut sitä takaisin. Kuten luottotarjouksen kääntöpuolella olevien ehtojen II artiklastakin ilmenee, kyseessä on luottosuhteen perustaminen avaamalla avistatili.

21 – Direktiivin 87/102 7 artiklassa säädetään seuraavaa: "Tavaran hankkimiseksi myönnettyjen luottojen osalta jäsenvaltioiden on säädettävä ehdoista, joiden nojalla tavara voidaan ottaa takaisin, ja erityisesti takaisinotosta tapauksissa, joissa kuluttaja ei ole suostunut siihen. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava, ettei, kun luotonantaja ottaa tavaran takaisin, siitä aiheudu osapuolten välillä suoritettavassa tilityksessä perusteetonta etua."

42. Franfinance lisää, että Ranskan oikeuden mukaan rahoitettavan tavaran tai palvelun mainitseminen luottosopimuksessa on myös edellytyksenä sille, että luottoa voidaan pitää sidottuna ja että L. 311-20 ja L. 311-21 §:n mukaisia keskinäistä riippuvuutta koskevia sääntöjä voidaan soveltaa. Kyseessä on edellytys, jonka kansallinen lainsäätäjä on vahvistanut käyttäessään sille direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa annettua toimivaltaa erityisesti päättää, "millä edellytyksillä" kuluttajalla on oikeus vaatia näiden oikeuksien täyttämistä luotonantajalta; yhteisöjen tuomioistuin voi hylätä nämä edellytykset ainoastaan siinä tapauksessa, että niillä tehdään tyhjäksi direktiivin säännösten aineellinen sisältö, mitä ei kuitenkaan tapahdu nyt tutkittavassa tapauksessa.

43. Jotta ensimmäiseen kysymykseen kyettäisiin vastaamaan, on mielestäni asianmukaista käsitellä ensin Rampionien allekirjoittaman luottosopimuksen luonnehdintaa koskevaa kysymystä ja direktiivin 87/102 14 artiklan merkitystä, tämän jälkeen kyseisen direktiivin 11 artiklan soveltamisalaa koskevaa kysymystä sekä lopuksi tulkintaa, joka on annettava 11 artiklan säännöksille, kun kyseessä on edellä mainittu vaatimus rahoitettavan tavaran tai palvelun mainitsemisesta luottosopimuksessa.

a) Nyt käsiteltävän luottosopimuksen luonne ja direktiivin 87/102 14 artikla

44. Franfinance korostaa, että sopimus, jonka se on tehnyt Rampionien kanssa, ei koske sidottua luottoa vaan luottosuhteen perustamista, joka vastaa yhtä kuluttajansuojalain L. 313-13 ja R. 311-6 §:ssä säädetyistä sopimusmalleista ja johon ei sovelleta kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:ssä säädettyjä keskinäistä riippuvuutta koskevia sääntöjä.

45. Tribunal d'instance toteaa päätöksessään, että KpK ja Franfinance vetoavat luottosopimuksen muotoon ja L. 311-20 §:n säännökseen ja kiistävät kaikenlaisen yhteyden tässä tapauksessa tehtyjen luottosopimuksen ja kauppasopimuksen välillä. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin, joka katsoo näiden kahden sopimuksen välillä olevan ilmeisen yhteyden, korostaa kuitenkin seuraavia seikkoja: sitä, että luottosopimus allekirjoitettiin samana päivänä kuin toimitussopimus enimmäissummalle, joka vastasi hankintahintaa, ja että luoton jäljelle jäänyt määrä, sen jälkeen kun siitä oli vähennetty hankintahinnan ennakkomaksun määrä, käytettiin vasta tämän ennakkomaksun suorittamisen jälkeen; että luottotarjouksessa mainitaan myyjän nimi ja että toimitussopimuksessa täsmennetään, että Franfinance nosti KpK:lle suoritettavaksi 10 prosentin ennakkomaksun hankinnan määrästä Rampionien pankkitililtä. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että vastaajat eivät ole osoittaneet, että kantajilla olisi ollut tarkoituksena käyttää laina muihin rahoitustarpeisiin sen jälkeen, kun lainaksi otettu pääoma olisi maksettu ainakin osittain takaisin. Kansallinen tuomioistuin täsmentää lisäksi, että sillä, missä muodossa luottosopimus on tehty, on kierretty kuluttajan vahingoksi luottosopimuksen ja toimitussopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevien kuluttajansuojalain säännösten soveltamista, ja se on mahdollistanut korkeamman koron soveltamisen.

46. Useat huomautuksia esittäneistä hallituksista korostavat, että edellisessä kohdassa mainitut tähän yksittäistapaukseen liittyvät seikat osoittavat sen, että Rampionien allekirjoittamien kahden sopimuksen välillä on selvä yhteys, vaikka luottosopimuksessa ei mainita rahoitettavaa tavaraa tai palvelua.

47. Edellä esitetyn perusteella katson, että kyseisen luottosopimuksen asianmukainen oikeudellinen luonnehdinta ei ole yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä. Tällainen luonnehdinta kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan, ja se on tehtävä kansallisen lainsäädännön asianomaisten säännösten, mukaan lukien tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännökset, perusteella. Kansallisen tuomioistuimen on tulkittava näitä säännöksiä sille EY 10 ja EY 249 artiklassa asetettujen velvoitteiden nojalla direktiivin 87/102 14 artiklassa säädetyn tuloksen mukaisesti eli siten, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä (1 kohta) eikä niitä kierretä (2 kohta) siten, että luoton

kokonaismäärä jaetaan useaan eri sopimukseen, tai sopimukselle annetun erityisen muodon avulla.

48. Erityisesti tuomioistuimen toimivaltaa koskevia kansallisia säännöksiä on tulkittava mahdollisimman pitkälle siten, että niissä annetaan tuomioistuimelle oikeus todeta sopimuksen asiasisällön ja sopimuspuolten tavoitteleman todellisen päämäärän perusteella luottosuhteen perustaminen sidotuksi luotoksi, jolloin kuluttajansuojalakiin sisältyviä suojasäännöksiä sovelletaan. Toisaalta Franfinance on kirjallisissa huomautuksissaan ja Ranskan hallitus istunnossa viitannut Cour de Cassationin äskettäisiin ratkaisuihin, joissa on tunnustettu kansallisen tuomioistuimen toimivalta todeta sopimuspuolten eri nimellä tekemä luottosopimus sidotuksi luotoksi. Huomautettakoon lisäksi, että ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuotokin, sellaisena kuin kansallinen tuomioistuin on sen muotoillut, antaa ymmärtää, että Tribunal d'instance ei poissulje sitä mahdollisuutta, että se toteaisi asianomaisen luottosopimuksen muuksi kuin luottosuhteen perustamista koskevaksi sopimukseksi. Se, että kysymyksen loppuosassa esitetyssä kaksiosaisessa ehdossa ("kun luottosopimuksessa ei mainita rahoitettavaa tavaraa tai kun se on tehty luottosuhteen perustamisen muodossa mainitsematta rahoitettavaa tavaraa") selvästi toistetaan samaa asiaa, voi selittyä nimenomaan tältä kannalta.

49. Direktiivin 87/102 14 artiklan tehtävänä on velvoittaa jäsenvaltiot toteuttamaan toimenpiteitä sellaisia *yksityisten sopimukseen perustuvia menettelytapoja* vastaan, jotka ovat omiaan estämään direktiivillä tavoiteltujen tulosten saavuttamisen, eli sellaisia toimenpiteitä, joilla yhtäältä määrätään direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavat tai direktiiviä vastaavat kansalliset säännökset pakottaviksi (1 kohta) ja joilla toisaalta huolehditaan siitä, että näitä säännöksiä ei kierretä sopimukselle sopimuksentekovaiheessa annettavan erityisen muodon avulla (2 kohta). Kyseisellä artiklalla pyritään siten takaamaan kyseisten kansallisten säännösten tehokas soveltaminen, mutta sisällön ymmärtämiseksi ei ole sitä vastoin mielestäni merkityksellistä, että kansallisten säännösten on oltava direktiivin muiden säännösten mukaisia, sillä niiden sisältö riippuu ainoastaan näiden direktiivin säännösten tulkinnasta.

50. Katson tämän perusteella, että 14 artikla ei estä sitä, että jäsenvaltiot asettavat edellytykseksi sille, että kuluttajalla on oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta silloin, kun myyjä ei täytä sopimusvelvoitteitaan, että rahoitettava tavara tai palvelu mainitaan luottosopimuksessa. Se, onko jäsenvaltioilla oikeus asettaa luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevien sääntöjen soveltamisen edellytykseksi tämä maininta, on kysymys, jonka osalta 14 artikla ei mielestäni anna ratkaisua ja joka on sitä vastoin ratkaistava yksinomaan direktiivin 87/102 11 artiklan perusteella.

b) Kuuluuko asianomainen luottosopimus direktiivin 87/102 11 artiklan soveltamisalaan?

51. Sen varalta, että kansallinen tuomioistuin katsoisi, että kuten Franfinance väittää, asianomaista luottosopimusta ei pitäisi katsoa sidotuksi luotoksi vaan että se merkitsee *aitoa* luottosuhteen perustamista avaamalla avistatili, on selvitettävä, onko Franfinancen toteamus, jonka mukaan direktiivin 11 artiklalla ei ole merkitystä, koska se ei koske tällaista sopimustyyppiä, perusteltu.

52. Otan askelen taaksepäin ja huomautan komission tavoin, että direktiivin 87/102 1 artiklan 2 kohdan c alakohdan "luottosopimuksen" määritelmä on riittävän laaja, jotta se sisältää ilman muuta luottosuhteen perustamisen avaamalla avistatili.

53. Lisäksi direktiivin liitteestä I – jossa luetellaan seikat, joiden sisällyttämisestä luottosopimukseen jäsenvaltiot voivat direktiivin 4 artiklan 3 kohdan nojalla tehdä pakollista – ilmenee, että "luottosopimukset, joilla rahoitetaan tiettyjen tavaroiden tai palvelujen hankkimista" (liitteen 1 kohta), ovat ainoastaan yksi luottosopimusten tyyppi, johon direktiivin säännöksiä sovelletaan, ja näitä ovat lisäksi "luottosopimukset, joissa käytetään luottokorttia" (2 kohta), "luottosopimukset, joissa käytetään luotollista shekkitiliä ja joihin ei muutoin sovelleta tätä direktiiviä" (3 kohta) sekä "muut luottosopimukset, joihin sovelletaan tätä direktiiviä" (4 kohta). [22]

54. Luottosuhteen perustaminen avaamalla avistatili ei siten sellaisenaan jää direktiivin 87/102 soveltamisalan ulkopuolelle.

55. On sitä vastoin todettava, että niihin luottoihin, jotka direktiivin 2 artiklan 1 kohdan nojalla jäävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, kuuluu e alakohdan mukaan, tämän vaikuttamatta kuitenkaan siihen, että siihen sovelletaan 6 artiklan säännöksiä, [23] "luotto[], jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä", tai, kun käytetään edellä mainitun 6 artiklan sanamuotoa, "luotto, joka myönnetään ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä".

56. Asiakirja-aineiston perusteella ei ole ollut helppoa saada selville, liittyikö Franfi-

22 – Ei ole sattumaa, että kyseisessä liitteessä määrätään ainoastaan 1 kohdassa, johon kuuluvat vain "luottosopimukset, joilla rahoitetaan tiettyjen tavaroiden tai palvelujen hankkimista", siitä, että "sopimuksessa tarkoitettujen tavaroiden tai palvelujen yksilöinti" voidaan säätää pakolliseksi.

23 – Direktiivin 6 artiklassa vahvistetaan tämäntyyppisiä sopimuksia varten luottolaitosta tai rahoituslaitosta koskevista tiedonantovelvoitteista kuluttajan eduksi.

nancen Rampioneille avaamaan avistatiliin luottokortti. Tribunal d'instancen on kuitenkin varmistettava tämä, ja se on katsonut päätöksen sivulla 5, että Franfinancen tässä tapauksessa käyttämä vakiosopimus oli "tarjous myyntisopimuksiin liittyvän luottosuhteen perustamisesta osamaksuja varten, ja *siihen liittyy luottokortti*",[24] joten se näyttää katsovan, että kyseinen tili on todellisuudessa luottokorttitili.

57. Tämän jälkeen on pohdittava, riippumatta ongelmista, jotka liittyvät siihen, kuuluuko Franfinancen Rampioneille avaamaan avistatiliin luottokortti vai ei, voidaanko direktiivin 87/102 11 artiklaa soveltaa[25] luottoon, joka myönnetään avistatililtä.

58. Mikään artiklan sanamuotoon sisältyvä seikka ei näytä osoittavan päinvastaista. Se, että Franfinance viittaa 2 kohdan d alakohdassa käytettyyn käsitteeseen "luottosopimuksessa tarkoitettuja", ei vakuuta. Kyseinen ilmaisu ei näet missään tapauksessa merkitse 2 kohdan säännöksen soveltamisen edellytyksenä, että luottosopimuksella rahoitettaisiin vain yksi kauppasopimus. Italian sana "relativo"?* liittää kieliopillisesti ilmauksen "contratto di fornitura [kauppasopimus]" luottosopimuksessa "tarkoitettuihin tavaroihin tai palveluihin" eikä "luottosopimukseen". Toisaalta ilmaisua "luottosopimuksessa tarkoitettuja tavaroita", joka sisältyy kyseiseen d alakohtaan, ei välttämättä pidä ymmärtää siten, että sillä tarkoitetaan kyseisten tavaroiden tai palvelujen kuvausta luottosopimuksessa, vaan sitä voidaan ja sitä mielestäni pitää tulkita siten, että sillä tarkoitetaan "tavaroita tai palveluja, joiden hankinta on rahoitettu luottosopimuksella". Huomautettakoon lisäksi, että siltä osin kuin 11 artiklan 2 kohdan a alakohdassa viitataan luottosopimukseen, joka on tehty "tavaran ostamista tai palvelun saamista varten", siihen näyttävät sisältyvän myös luottosopimukset, joita tehdään useita hankintoja tai toimituksia varten.

59. Sanamuodosta riippumatta ei voida väittää, että luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäiseen riippuvuuteen perustuvaa kuluttajansuojaa ei olisi siinä tapauksessa, että luottosopimusta edustaa luottosuhteen perustaminen avaamalla avistatili.

60. Direktiivin 87/102 johdanto-osan 21. perustelukappaleessa, jolla pyritään selventämään syitä, joiden vuoksi 11 artiklan säännös on otettu direktiiviin, todetaan, että "kun kuluttaja on sopinut tavaroiden tai palvelujen hankkimisesta luotolla, hänellä tulisi olla ainakin jäljempänä määritellyissä olosuhteissa luotonantajaa kohtaan tiettyjä oikeuksia niiden oikeuksien lisäksi, jotka hänellä yleensä on sopimuksen nojalla tätä sekä myyjää tai palvelujen suorittajaa kohtaan". Samassa perustelukappaleessa todetaan vielä, että "edellä mainituilla olosuhteilla tarkoite-

24 – Kuluttajansuojalain liitteenä oleva mallisopimus nro 6, sellaisena kuin se oli voimassa tosiseikkojen tapahtuma-aikana. Kursivointi tässä.

25 – On nimenomaan täsmennettävä, että en viittaa suoraan sovellettavuuteen.

* – Direktiivin suomenkielisessä versiossa italiankielinen ilmaus "conformi al relativo contratto di formitura" on käännetty "tehdyn sopimuksen mukainen".

taan niitä, joissa luotonantajan ja myyjän tai palvelujen suorittajan välillä on tehty aikaisemmin sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän tai palvelujen suorittajan asiakkaille luottoa, jotta nämä voisivat hankkia tavaroita tai palveluja tältä".

61. Kyseessä on siis lisäsuoja, jota annetaan kuluttajalle sellaista luotonantajaa vastaan, joka on muu henkilö kuin myyjä (11 artiklan 2 kohdan a alakohta), siltä varalta, että "luottosopimuksessa tarkoitettuja tavaroita ei toimiteta tai palveluja ei suoriteta lainkaan tai ne toimitetaan tai suoritetaan vain osittain taikka niiden toimitus tai suoritus ei ole tehdyn sopimuksen mukainen" (11 artiklan 2 kohdan d alakohta), ja tämän suojan on oltava voimassa "ainakin" silloin, jos myyjän ja luotonantajan välillä on aikaisemmin solmittu sopimus, jolla on tämä tarkoitus ja jonka mukaisesti kuluttaja on saanut luoton (11 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta); suoja on kuitenkin voimassa vain, jos "kuluttaja on ilman menestystä vaatinut myyjältä tai palvelun suorittajalta oikeuksiensa täyttämistä" (11 artiklan 2 kohdan e alakohta).

62. Tällaista kuluttajan lisäsuojaa tilanteessa, jossa myyjä ei täytä velvoitteitaan, edustaa oikeus vaatia oikeuksien täyttämistä luotonantajalta, ja sillä pyritään korvaamaan kuluttajansuojan heikkeneminen (verrattuna siihen tilanteeseen, että myyjä myöntää luoton suoraan), joka muutoin seuraisi toisen osapuolen "kaksijakoisuudesta", joka liittyy tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen luotolla, jonka on myöntänyt joku muu kuin myyjä; tämän kaksijakoisuuden takia kuluttajan olisi mahdotonta vedota siihen, että tavaraa ei ole toimitettu, välttyäkseen luoton takaisinmaksulta.

63. On täysin ilmeistä, että tällaisen kuluttajansuojan heikkenemisen riskit, joita 11 artiklalla pyritään välttämään, ovat olemassa myös siinä tapauksessa, että luotto ei ole käytettävissä vain yhteen hankintaan vaan useisiin hankintoihin.

64. Tämän perusteella ei ole mielestäni syytä katsoa, että luottosuhteen perustaminen avaamalla avistatili useiden määrittelemättömien tavaroiden tai palvelujen rahoittamista varten jäisi luonteensa vuoksi direktiivin 87/102 11 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle.

65. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että suojaa, joka on annettava kuluttajalle tämän artiklan nojalla, ei voitaisi mukauttaa eri tavoin, jotta voidaan ottaa huomioon kyseisen luoton erityispiirteet yhtä hankintaa varten myönnettyyn luottoon verrattuna.

66. Direktiivin 11 artiklan 2 kohta on lisäksi rakenteeltaan sellainen, että se antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden vahvistaa suojasäännöstön, joka on mukautettu kunkin sopimustyypin ominaisuuksiin. Direktiivin 11 artiklan 2 kohdassa ei näet täsmennetä, mistä pitäisi koostua kyseisen kuluttajan lisäsuojan tai mikä on nimenomaisesti sen "oikeuden vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta" kohde, joka on annettava kuluttajalle. Tällainen täsmentäminen on jätetty jäsenvaltioille, joiden on toisen alakohdan mukaan päätettävä, "missä laajuudessa ja millä edellytyksillä näiden oikeuksien täyttämistä voidaan vaatia". [26]

67. Tältä osin on mahdollista kuvitella erilaisia suojan muotoja: mainitsen esimerkkinä seuraavat: vetoaminen luotonantajaa vastaan siihen, että myyjä ei ole täyttänyt velvoitteitaan, jotta kyetään välttämään luoton takaisinmaksu tai lykkäämään sitä; luoton alentamista tai luottosopimuksen purkamista koskeva vaatimus, jolloin luotonantaja palauttaa jo maksetut suoritukset; kauppasopimuksen asianmukaista suoritusta luotonantajan kustannuksella koskeva vaatimus, mikäli sen kohteena on irtain omaisuus; ja lopuksi tavarantoimittajan laiminlyönnistä johtuvien vahinkojen korvaamista koskeva luotonantajan vaatimus. [27] Ranskassa kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:ssä säädetään seuraavista seikoista: luotonottajan velvoitteiden alkamisesta vasta siitä hetkestä, jona tavara toimitetaan tai palvelu suoritetaan, mikä näyttää käytännössä merkitsevän sitä, että luotonantajaa vastaan voidaan vedota laiminlyöntiin, kun sillä tarkoitetaan tavaran toimittamatta tai palvelun suorittamatta jättämistä; luottosopimuksen täytäntöönpanon keskeyttämisestä tuomioistuimessa, mikäli kauppasopimuksen täytäntöönpano on riitautettu; ja luottosopimuksen purkamisesta tai mitätöimisestä, mikäli kauppasopimus puretaan tai mitätöidään tuomioistuimessa.

68. On mahdollista kuvitella, että kun myyjä ei ole toimittanut yhtä useista tavaroista tai palveluista, jotka kuluttaja on aikanaan hankkinut luotolla avaamalla *aidon* avistaluottotilin, kuluttajalle annettavana keinona luotonantajaa vastaan voisi olla se, että tämä voi vedota tähän laiminlyöntiin välttääkseen tilapäisesti tai lopullisesti velvoitteet, jotka luottosopimuksen perusteella aiheutuvat kuluttajalle *kyseisen tavarantoimituksen*

26 – Tribunal d'instancen ennakkoratkaisupyynnössä esitetyn ongelman ulkopuolelle jää myös kysymys sen määrittämisestä, onko direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohta riittävän täsmällinen ja ehdoton niiden oikeuksien luonteen osalta, joita on annettava kuluttajalle, eikä sitä siis käsitellä tässä vaiheessa. Ks. tältä osin myönteinen vastaus julkisasiamies Lenzin asiassa C-192/94, El Corte Inglés, 7.12.1995 antamassa ratkaisuehdotuksessa (tuomio 7.3.1996, Kok. 1996, s. I-1281, 11–13 kohta), jossa direktiivin 87/102 11 artiklasta johdetaan kuluttajille annettavien "oikeuksien – – käyttämisen tarkasti määritelty vähimmäistaso".

27 – Kansallinen lainsäädäntö, jossa kuluttajansuojan soveltamisala luotonantajaa vastaan on laajin, näyttää olevan Yhdistyneessä kuningaskunnassa voimassa oleva lainsäädäntö. Vuoden 1974 Consumer Credit Actin 75 §:ssä säädetään näet jopa luotosta, johon sovelletaan kyseistä lakia ja joka myönnetään kuluttajalle luotonantajan ja myyjän välisen sopimuksen perusteella, että mikäli kyseessä on petos ("misrepresentation") tai myyjän velvoitteiden laiminlyönti, kuluttajan käytettävissä on luotonantajaa vastaan samanlainen kannetie ("a like claim") kuin hänellä on käytettävissä myyjää vastaan. Kyseessä on solidaarinen vastuu ("joint and several liability") luotonantajan ja myyjän välillä (eli siis ilman velvoitetta vaatia täytäntöönpanoa ensin myyjältä), ja se kattaa jopa vastuun myyjän laiminlyönnistä johtuvista vahingoista.

osalta, eikä sen lisäksi se, että hänelle annettaisiin oikeus purkaa kyseinen sopimus *kokonaan*.

69. Kun on siis varmistettu, että direktiivin 87/102 soveltamisalaan kuuluva luottosuhteen perustaminen avaamalla avistatili kuuluu myös kyseisen direktiivin 11 artiklan säännösten soveltamisalaan, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, mikäli se katsoo, että Rampionien tekemää luottosopimusta on pidettävä tässä tapauksessa tällaisena, missä määrin kansallisia säännöksiä, joilla pannaan kyseinen artikla täytäntöön tai jotka vastaavat kyseistä artiklaa, voidaan soveltaa myös kyseiseen sopimukseen, [28] jotta ei päädyttäisi direktiivin kanssa ristiriitaiseen tulokseen.

c) Direktiivin 11 artiklan säännösten tulkinta ja vaatimus, jonka mukaan luottosopimuksessa on mainittava rahoitettava tavara tai palvelu

70. On vielä tutkittava, mahdollistaako edellä mainittu 11 artikla sen, että kansallisessa säännöksessä, jolla se pannaan täytäntöön, asetetaan se, että rahoitettu tavara tai palvelu mainitaan luottosopimuksessa, edellytykseksi sille, että kuluttajalle annetaan oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta.

71. Yhdyn tältä osin komission ja huomautuksiaan esittäneiden hallitusten näkemykseen: tällainen edellytys ei ole 11 artiklan mukainen. Toisin kuin Franfinance väittää, tällaisen edellytyksen asettaminen ei ole 11 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan perusteella sallittua. Kyseisessä säännöksessä annetaan jäsenvaltioiden tehtäväksi paitsi "laajuudesta" määrääminen myös niistä "edellytyksistä" päättäminen, joilla luotonantajalta "voidaan vaatia" näiden oikeuksien täyttämistä, eikä siinä selvästikään pyritä kyseenalaistamaan tämän oikeuden syntymisen edellytysten täyttymistä, josta 11 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään tyhjentävästi; siinä annetaan sen sijaan jäsenvaltioille oikeus täsmentää kyseisen oikeuden käyttämistä koskevat menettelysäännöt. [29]

72. Direktiivin 11 artiklaa on siis tulkittava siten, että mikäli kuluttaja saa muulta henkilöltä kuin myyjältä luoton tavaroiden tai palvelujen hankkimista varten, tällaisen henkilön ja 11 artiklan 2 kohdan b alakohdan ominaisuudet omaavan myyjän välisen aikaisemman sopimuksen nojalla kuluttajalla on, silloin kun luotolla hankitun tavaran tai palvelun toimitus jää puuttumaan tai se tehdään vain osittain tai virheellisesti, oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonanta-

28 – Ajattelen esimerkiksi pelkästään "sidottuja luottoja" koskevien kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:n analogista soveltamista.

29 – Tällaiset menettelysäännöt voivat mielestäni sisältää myös direktiivin 11 artiklan 2 kohdan e alakohdan edellytyksen täsmentämisen tai edeltävät toimenpiteet, joita kuluttajan on toteutettava velvoitteensa laiminlyönyttä myyjää vastaan, ennen kuin hän voi vedota oikeuksiinsa luotonantajaa vastaan; riittääkö esimerkiksi vastauksetta jäänyt viivästymistä koskeva ilmoitus vai edellytetäänkö tuloksettomaksi jäänyttä oikeudenkäyntiä.

jalta sen jälkeen, kun hän on turhaan vaatinut oikeuksiensa täyttämistä myyjältä, riippumatta siitä, mainitaanko kyseinen tavara tai palvelu luottosopimuksessa.

73. On luonnollisesti kansallisen tuomioistuimen tehtävänä selvittää, voidaanko kansallisen lainsäädännön asiaa koskevia säännöksiä soveltaa siten, että niiden perusteella ei päädytä tällä tavoin tulkitun direktiivin 11 artiklan kanssa ristiriitaiseen tulokseen.

74. Mielestäni on vielä tärkeää täsmentää, kun otetaan huomioon sekä kansallisen tuomioistuimen että joidenkin huomautuksiaan esittäneiden hallitusten viittaukset, jotka koskevat tässä tapauksessa ilmeisen yhteyden olemassaoloa luottosopimuksen ja kauppasopimuksen välillä, että 11 artiklassa ei aseteta tätä edellytystä sille, että kuluttajalla olisi oikeus vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta silloin, kun myyjä ei täytä velvoitteitaan. Kyseisessä artiklassa edellytetään, että tällainen oikeus annetaan kuluttajalle ainakin silloin, jos luotonantajan ja myyjän välillä on aikaisemmin tehty sopimus, jonka mukaan ainoastaan tämä luotonantaja myöntää kyseisen myyjän asiakkaille luottoa tavaroiden tai palvelujen hankkimiseksi tältä, ja kuluttaja saa luoton kyseisen sopimuksen mukaisesti (direktiivin johdanto-osan 21. perustelukappale ja 11 artiklan 2 kohdan b ja c alakohta).

75. Tästä syystä ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Tribunal d'instancen esittämään ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavalla tavalla:

Direktiivin 87/102 11 artiklassa edellytetään, että luottosopimuksen ja tavaroiden toimittamista ja palvelujen suorittamista koskevan sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia kansallisia säännöksiä, joilla kyseinen artikla pannaan täytäntöön tai jotka vastaavat sitä, voidaan soveltaa myös silloin, kun luottosopimuksessa ei ole mainittu rahoitettavia tavaroita tai palveluja.

B *Toinen ennakkoratkaisukysymys*

1. Alustavia huomioita ja ennakkoratkaisukysymyksen tutkittavaksi ottamista koskevat edellytykset

76. Päätöksestä ilmenee selvästi, että Tribunal d'instance pohtii sitä, voiko se menetellä niin, että se soveltaa viran puolesta ei direktiivin 87/102 säännöksiä (joita, kuten edellä on todettu, ei voida soveltaa suoraan yksityisten välisessä riidassa) vaan joitakin *kansallisen oikeuden* säännöksiä, joilla pannaan kyseinen direktiivi täytäntöön tai jotka vastaavat sitä.

77. Vaikka päätöksen siinä osassa, joka koskee tosiseikastoa, muistutetaan siitä, että Tribunal d'instance oli pääasian oikeudenkäynnin kuluessa 1.6.2005 tekemällään päätöksellä ottanut viran puolesta huomioon perusteita, jotka koskivat kotimyyntiin liittyviä kuluttajansuojalain pykäliä sekä kuluttajansuojalain L. 311-10 §:ää siltä osin kuin sen mukaan luottosopimuksessa on mainittava kuluttajansuojalain L. 311-20 §:n ja sitä seuraavin pykälien keskinäistä riippuvuutta koskevat säännökset, se tarkastelee saman päätöksen siinä osassa, jossa perustellaan toista ennakkoratkaisukysymystä, sitä vastoin ja ainoastaan viimeksi mainittujen säännösten, joilla direktiivin 11 ja 14 artikla saatetaan osaksi kansallista oikeutta, mahdollista soveltamista viran puolesta. [30]

78. Vaikka toisen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuoto on laaja, se on mielestäni tästä syystä ymmärrettävä päätöksen perustelujen valossa siten, että sillä viitataan siihen, voiko kansallinen tuomiostuin soveltaa viran puolesta kuluttajansuojalain L. 311-20 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä tarkoitettuja luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia säännöksiä siltä osin kuin niillä pannaan täytäntöön direktiivin 87/102 11 artikla.

79. Kansallinen tuomioistuin muistuttaa siitä, että kansallisen lainsäädännön menettelysääntöjen perusteella, sellaisina kuin Cour de Cassation on niitä tulkinnut, tuomioistuin voi ottaa viran puolesta huomioon ainoastaan yleisen edun perusteella "yleisen virallisperiaatteen soveltamisalaan kuuluvat" säännökset mutta ei sen sijaan "yleiseen suojaperiaatteeseen" perustuvia säännöksiä, joita annetaan jonkin oikeussubjektien ryhmän edun nimissä. Kansallinen tuomioistuin esittää, että koska Cour de Cassationin oikeuskäytännössä katsotaan, että kulutusluottoa koskeva lainsäädäntö vahvistetaan yksinomaan kuluttajan edun nimissä, joten se ei kuulu virallisperiaatteen soveltamisalaan, se on ristiriidassa sen kanssa, että kuluttajansuojalain L. 311-20 §:n ja sitä seuraavien pykälien säännöksiä sovellettaisiin viran puolesta.

80. Kansallinen tuomioistuin pyytää Cour de Cassationin tämän näkemyksen oikeellisuuden selvittämiseksi yhteisöjen tuomioistuinta täsmentämään, pyritäänkö direktiivillä 87/102 sitä vastoin sellaisiin tavoitteisiin, jotka ovat laajempia kuin pelkkä kuluttajansuoja, eli tavoitteisiin, jotka liittyvät kulutusluottomarkkinoiden järjestelyyn. Kansallinen tuomioistuin näyttää katsovan, että mikäli näin on, sillä olisi oikeus soveltaa viran puolesta kuluttajansuojalain L. 311-20 §:n ja sitä seuraavien pykälien säännöksiä virallisperiaatteen soveltamisalaan kuuluvina säännöksinä.

81. Kansallinen tuomioistuin näyttää siis pyytävän yhteisöjen tuomioistuinta täsmentämään direktiivin 87/102 päämäärää lähinnä sen vuoksi, että se voisi soveltaa *kansallisen prosessioikeuden* käsitteitä ja sääntöjä, joiden perusteella se voisi soveltaa viran puolesta

30 – Toisella ennakkoratkaisukysymyksellä ei olisi myöskään merkitystä pääasian riidan kannalta, mikäli tarkastellaan kuluttajansuojalain kotimyyntiä koskevien säännösten mahdollista viran puolesta soveltamista, mitä kansallinen tuomioistuin tarkasteli 1.6.2005 tekemässään päätöksessä – *näillä säännöksillä ei panna täytäntöön* direktiivi 87/102 vaan muualla kuin elinkeinonharjoittajan toimitiloissa neuvoteltuja sopimuksia koskevasta kuluttajansuojasta 20.12.1985 annettu neuvoston direktiivi 85/577/ETY (EYVL L 372, s. 31) – tai kuluttajansuojalain L. 311-10 §:n 3 momentin viran puolesta soveltamista siltä osin kuin siinä säädetään, että luottosopimuksessa on viitattava L. 311-20 §:n ja sitä seuraavien pykälien keskinäistä riippuvuutta koskeviin säännöksiin, *ilman että tällaisesta viittauksesta säädetään kuitenkaan direktiivissä 87/102.*

kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:n säännöksiä. Tässä mielessä kyseessä on siten näiden säännösten soveltaminen viran puolesta kansallisen lainsäädännön mukaisesti eikä yhteisön oikeuden perusteella.

82. Katson tämän perusteella kuitenkin, että yhteisöjen tuomioistuimen pitäisi käsitellä nyt käsiteltävää ennakkoratkaisukysymystä laajemmin eli siten, että kansalliselle tuomioistuimelle ilmoitetaan, miltä osin edellä mainittujen kuluttajansuojalain säännösten soveltaminen on viran puolesta mahdollista jo yhteisön oikeuden perusteella, sen lisäksi, että edellä mainittuja prosessioikeuden käsitteitä ja sääntöjä siis sovelletaan direktiivillä 87/102 tavoiteltavien päämäärien valossa.

83. Franfinance katsoo kuitenkin, että toista ennakkoratkaisukysymystä ei voida tutkia, koska se ei ole tarpeen pääasian riidan ratkaisemiseksi. Se korostaa, että toisin kuin päätöksessä on todettu, Rampionit ovat tuoneet kanteessaan nimenomaan esiin kysymyksen allekirjoittamiensa luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäisestä riippuvuudesta ja vaatineet kansallista tuomioistuinta erityisesti purkamaan luottosopimuksen kauppasopimuksen mitätöimisen "seurauksena". Ei siis ole tarpeen soveltaa viran puolesta säännöksiä, joihin kantajat ovat vedonneet.

84. Asiakirja-aineistosta ilmenee tältä osin, että Rampionit ovat vaatineet tuomioistuinta purkamaan Franfinancen kanssa tehdyn luottosopimuksen "sen seurauksena", että KpK:n kanssa tehty kauppasopimus todetaan mitättömäksi, kuten he ovat pääasiassa vaatineet. Siitä ei kuitenkaan ilmene, että he olisivat nimenomaisesti vedonneet luottosopimuksen purkamista koskevan vaatimuksensa tueksi kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:ään. Vaikka mielestäni ei ole perusteetonta ajatella, kuten Franfinance lähinnä tekee, että voitaisiin katsoa Rampionien vedonneen ainakin implisiittisesti kyseisiin artikloihin, huomautan kuitenkin, että kansallinen tuomioistuin on ilmeisesti päinvastaista mieltä ja että on kansallisen tuomioistuimen eikä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä antaa tätä koskeva ratkaisu, koska kyseessä on täysin kansalliseen prosessioikeuteen liittyvä kysymys. Ei myöskään vaikuta siltä, että Rampionit olisivat vaatineet luottosopimuksen purkamista tuomioistuimessa myös, jotta kauppasopimus purettaisiin tuomioistuimessa toissijaisen vaatimuksen mukaisesti.

85. Ei ole siis ilmeistä, että toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä pyydetty yhteisön oikeuden tulkinta ei liittyisi tehokkuuteen tai pääasian riidan kohteeseen tai että ongelma olisi hypoteettinen, kuten Franfinance väittää. Tämän kysymyksen tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymistä ei näin ollen voida mielestäni kyseenalaistaa.

2. Asiakysymys

86. Kun tarkastellaan yhteisön lainsäätäjän direktiiviä 87/102 antaessaan tavoittelemia päämääriä, kyseisen direktiivin johdanto-osasta ilmenee, että sillä on pyritty poistamaan kulutusluottoja koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön erot kahdessa tarkoituksessa eli kulutusluottojen yhteismarkkinoiden toteutumisen varmistamiseksi (johdanto-osan kolmas ja viides perustelukappale) ja sellaisten kuluttajien suojelemiseksi, jotka ottavat tällaisen luoton (kuudes, seitsemäs ja yhdeksäs perustelukappale).[31] Komissio sekä Ranskan, Italian ja Espanjan hallitukset muistuttavat tästä toista ennakkoratkaisukysymystä koskevissa huomautuksissaan.

87. Erityisesti ensimmäisen tavoitteen osalta direktiivin johdanto-osasta ilmenee, että "lainsäädännön erot voivat johtaa luotonantajien välisen kilpailun vääristymiseen yhteismarkkinoilla" (toinen perustelukappale), nämä erot "rajoittavat kuluttajan mahdollisuuksia saada luottoa toisissa jäsenvaltioissa" ja "vaikuttavat anottujen luottojen määrään ja lajiin sekä myös tavaroiden ja palvelujen hankkimiseen" (kolmas perustelukappale), ja että tämän vuoksi näillä eroilla on "vaikutusta niiden tavaroiden ja palvelujen vapaaseen liikkuvuuteen, joita kuluttaja voi hankkia luotolla" ja ne "vaikuttavat siksi suoraan yhteismarkkinoiden toimintaan" (neljäs perustelukappale), joten "yhteisössä myönnettävien kulutusluottojen kasvava määrä huomioon ottaen kulutusluottoja koskevien yhteismarkkinoiden luominen hyödyttäisi yhtä lailla kuluttajia, luotonantajia, tavaroiden valmistajia, tukku- ja vähittäiskauppiaita sekä palvelujen suorittajia" (viides perustelukappale).

88. Siten ei ole epäilystäkään siitä, että kulutusluottoja koskevan kansallisen lainsäädännön yhdenmukaistaminen, johon direktiivillä 87/102 pyritään, on omiaan paitsi varmistamaan kuluttajien vähimmäissuojan jokaisessa jäsenvaltiossa, myös ja ensisijaisesti edistämään kulutusluottojen osalta yhdenmukaisempien kilpailunedellytysten luomista yhteisön alueella poistamalla tärkeimmät lainsäädännölliset syyt, joilla estetään tai vääristetään luotonantajien välistä vapaata kilpailua, millä tehostetaan kilpailua sekä kulutusluottojen markkinoilla että niiden tavaroiden ja palvelujen markkinoilla, joita voidaan hankkia luotolla.

89. Mielestäni ei siis voida yhtyä tulkintaan, jonka mukaan direktiivin 87/102 säännökset ja samalla siis kansalliset säännökset, joilla ne pannaan täytäntöön, olisi annettu yksinomaan kuluttajien suojaamiseksi. Tämän perusteella on kuitenkin kansallisen tuomioistuimen eikä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä arvioida, onko direktiivin 87/102 täsmennetyn päämäärän valossa sen täytän-

31 – Asia C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, tuomio 23.3.2000 (Kok. 2000, s. I-1741, 20 kohta) ja asia C-264/02, Cofinoga, tuomio 4.3.2004 (Kok. 2004, s. I-2157, 25 kohta).

töönpanevia kansallisia säännöksiä, joihin kuuluvat kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §, pidettävä (kuten todennäköiseltä näyttäisi) "virallisperiaatteen soveltamisalaan" kuuluvina säännöksinä, jolloin niitä voitaisiin soveltaa viran puolesta *kansallisen prosessioikeuden mukaisesti.*

90. Mielestäni myöskään toiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus ei voi rajoittua ainoastaan edellä esitettyihin seikkoihin. Kun tätä kysymystä tarkastellaan päätöksen perustelujen valossa, se tuo näet mielestäni esiin kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:n säännösten sovellettavuutta viran puolesta koskevan kysymyksen. Tribunal d'instance pohtii, ovatko yhteisöjen tuomioistuimen asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores ja Cofidis omaksumat ratkaisut sovellettavissa kulutusluottoja koskevaan sääntelyyn,[32] ja kehottaa yhteisöjen tuomioistuinta lähinnä myös ilmoittamaan, onko kansallisella tuomioistuimella oikeus soveltaa viran puolesta kuluttajansuojalain L. 311-20 ja L. 311-21 §:n säännöksiä *yhteisön oikeuden nojalla* myös silloin, jos se on kansallisen prosessioikeuden perusteella mahdotonta.

91. Yhdyn siis komission näkemykseen, jonka mukaan toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi on määritettävä, merkitseekö suoja, joka direktiivillä 87/102 pyritään varmistamaan kuluttajalle, sitä, että kansallinen tuomioistuin kykenee soveltamaan viran puolesta kansallisen kuluttajansuojalainsäädännön säännöstä, jolla direktiivin 11 artiklan 2 kohta pannaan täytäntöön.[33]

92. Komissio sekä Italian ja Espanjan hallitukset ovat esittäneet, että tähän kysymykseen pitäisi vastata myöntävästi lähinnä sen vuoksi, että ne katsovat, että myös nyt käsiteltävässä asiassa on merkitystä perusteilla, joiden vuoksi yhteisöjen tuomioistuin katsoi asioissa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores sekä Cofidis, että niiden oikeuksien tehokas suojelu, joita direktiivillä 93/13 on pyritty antamaan kuluttajille, edellyttää sitä, että kansallinen tuomioistuin voi viran puolesta todeta sopimusehdon kohtuuttomaksi.

93. Itävallan ja Ranskan hallitukset eivät tue tätä näkemystä. Itävallan hallitus huomauttaa, että ainoastaan jäsenvaltioiden tehtävänä on määrittää niiden oikeuksien suojelua tuomioistuimessa koskevat yksityiskohtaiset säännöt, joita direktiivillä 87/102 on pyritty antamaan kuluttajalle, ja että vaikka niiden on varmistettava tämän suojan tehokkuus, tämä ei välttämättä merkitse sitä, että kansallisilla tuomioistuimilla olisi velvollisuus tai mahdollisuus soveltaa viran puolesta kuluttajia suojaavia säännöksiä. Myös Rans-

32 – Ks. edellä 26 kohta.

33 – Ks. komission kirjallisten huomautusten 33 kohta.

kan hallitus viittaa jäsenvaltioiden prosessiautonomian periaatteeseen, joka on erityisesti vahvistettu nyt tutkittavalla alalla direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa, ja katsoo, että Cour de Cassationin oikeuskäytännön perusteella se, että tuomioistuin ei voi viran puolesta ottaa huomioon perustetta, joka koskee luottosopimuksen ja kauppasopimuksen keskinäistä riippuvuutta, ei ole ristiriidassa vastaavuusperiaatteen ja tehokkuusperiaatteen kanssa, joilla yhteisön oikeuskäytännön mukaan rajoitetaan prosessiautonomiaa. Ranskan hallitus korostaa erityisesti suojan tehokkuuden kannalta, että kyseisessä oikeuskäytännössä ei tehdä kuluttajalle ylivoimaisen vaikeaksi eikä käytännössä mahdottomaksi saada tuomioistuin toteamaan, että edellytykset näiden sääntöjen soveltamiseksi ovat olemassa, eikä kuluttajansuojalain missään säännöksessä velvoiteta kuluttajaa vaatimaan tätä toteamista tietyn määräajan kuluessa. Ranskan hallitus katsoo vielä, että asiassa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores sekä asiassa Cofidis annetuilla tuomioilla ei ole merkitystä nyt käsiteltävän asian kannalta, koska niissä omaksutut ratkaisut perustuvat direktiivin 93/13 säännöksiin, joita vastaavia säännöksiä ei ole direktiivissä 87/102.

94. Totean omasta puolestani aluksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 10 artiklaan sisältyvän yhteistyöperiaatteen mukaisesti yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten välittömään oikeusvaikutukseen perustuvan yksityisten oikeussubjektien oikeussuojan varmistaminen kuuluu kansallisille tuomioistuimille. Asiaa koskevan yhteisön sääntelyn puuttuessa kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä on määritettävä toimivaltaiset tuomioistuimet ja annettava menettelysäännöt niitä oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuden välittömään oikeusvaikutukseen perustuvat yksityisten oikeudet. Kyseiset menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin vastaavaa kansallista oikeussuojakeinoa koskevat säännöt eikä niillä saa tehdä yhteisön oikeusjärjestyksessä annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. [34]

95. Kyseessä ovat tunnetut jäsenvaltioiden "prosessiautonomian" periaate ja sitä koskevat rajat, joita edustaa "vastaavuutta" koskevien edellytysten ja suojan "tehokkuuden" edellytysten noudattaminen. On katsottava, että näitä periaatteita, jotka on vahvistettu niiden oikeuksien oikeussuojan osalta, joita yksityisillä on sellaisten yhteisön oikeussääntöjen perusteella, joilla on välitön vaikutus, on sovellettava samalla tavoin sellaisten oikeuksien oikeussuojan osalta, joita yksityisillä on niiden kansallisten säännösten perusteella, joilla pannaan täytäntöön yhteisön direktiivin säännökset tai jotka vastaavat näitä säännöksiä. Molemmissa tapauksissa ovat näet aina kyseessä "yhteisön oikeuteen perustuvat" oikeudet, ja olisi täysin epäjohdonmukaista hyväksyä se, että ne prosessiautonomian rajat, jotka koskevat jäsenvaltioita niiden säätäessä tällaisten oikeuksien oikeussuojasta, voisivat olla vähemmän pakottavia, jos direktiivi on pantu täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä, kuin silloin, jos sitä ei ole pantu täytäntöön.

34 – Ks. erityisesti asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976 (Kok. 1976, s. 1989, Kok. Ep. III, s. 271, 5 kohta); asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976 (Kok. 1976, s. 2043, 12–16 kohta); asia 199/82, San Giorgio, tuomio 9.11.1983 (Kok. 1983, s. 3595, Kok. Ep. VII, s. 373, 12 kohta) ja asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta).

96. Lähtökohtaisesti on katsottava, että suojan tehokkuusperiaatetta noudatetaan silloin, jos tuomioistuimessa nostettavia kanteita koskevat prosessisäännöt, joilla pyritään takaamaan yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien suoja, tarjoavat yksityiselle riittävän mahdollisuuden vedota tällaisiin oikeuksiin tuomioistuimessa. [35] Esimerkiksi liian lyhyet vanhentumisajat tai liian raskas todistustaakka voivat tehdä oikeuksien haltijalle oikeuksiin vetoamisen tuomioistuimessa suhteettoman vaikeaksi tai käytännössä mahdottomaksi.

97. Kyseisten prosessisääntöjen soveltamisalaan kuuluvat kiistatta myös tuomioistuimen prosessinjohtoa koskevat kansalliset prosessisäännöt ja oikeusperiaatteet. Vaikka kansalliselle tuomioistuimelle asetettu kielto soveltaa viran puolesta sääntöjä, joilla annetaan yhteisön oikeuteen perustuvia oikeuksia, ei vie oikeuden haltijalta mahdollisuutta vedota niihin tuomioistuimessa, on kuitenkin muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien tehokas suoja voi tietyin edellytyksin edellyttää sitä, että kansallinen tuomioistuin voi puuttua asiaan viran puolesta.

98. Yhteisöjen tuomioistuin totesi näet asiassa Peterbroeck antamassaan tuomiossa, [36] että yhteisön oikeuden kanssa ristiriidassa on sellaisen kansallisen menettelysäännön soveltaminen, jossa pääasian oikeudenkäynnin kaltaisissa tapauksissa kansallista tuomioistuinta sen käsitellessä toimivaltaansa kuuluvia asioita kielletään tutkimasta viran puolesta, onko kansallinen säännös yhteensoveltuva yhteisön oikeuden säännöksen kanssa, kun oikeussubjekti ei ole vedonnut tähän yhteisön säännökseen tietyssä määräajassa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, että "kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö yhteisön oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän säännön merkityksen koko oikeudenkäynnin, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeuselimissä". [37]

99. Yhteisöjen tuomioistuin ei viitannut asiassa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores antamassaan tuomiossa nimenomaisesti edellä 94 kohdassa mainittuun oikeuskäytäntöönsä, mutta katsoi direktiivissä 93/13 tarkoitetun kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen otetun oikeuspaikkalausekkeen nojalla, että tehokas kuluttajansuoja voitaisiin saavuttaa ainoastaan siinä tapauksessa, että kansallisella tuomioistuimella olisi mahdollisuus todeta viran puolesta, että tällainen sopimusehto olisi direktiivin perusteella kohtuuton. [38]

35 – Julkisasiamies Jacobs piti yhdistetyissä asioissa C-430/93 ja C-431/93, Van Schijndel ja Van Veen, 15.6.1995 antamassaan ratkaisuehdotuksessa (tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4705, 25 kohta) tehokkuusperiaatteen kannalta "riittävänä", että "kansallisilla menettelysäännöillä annetaan yksityisille tosiasiallinen mahdollisuus vedota oikeuksiinsa".

36 – Em. asia Peterbroeck, tuomion 21 kohta.

37 – Ibidem, tuomion 14 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin on sittemmin viitannut tähän tutkimisperusteeseen myös em. asiassa Cofidis annetun tuomion 37 kohdassa.

38 – Em. asia Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 26 kohta.

Yhteisöjen tuomioistuin teki tämän päätelmän jo *yksinomaan* seuraavien, tuomion 26 kohdassa esitettyjen seikkojen perusteella:

"Direktiivin [93/13] 6 artiklan – jossa jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus säätää, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia – tavoitetta ei voitaisi saavuttaa, jos kuluttajilla itsellään olisi velvollisuus vedota tällaisten ehtojen kohtuuttomuuteen. Sellaisissa riita-asioissa, jotka koskevat usein vähäisiä määriä, asianajopalkkiot voivat olla suuremmat kuin se intressi, joka on kyseessä, mikä voi aiheuttaa sen, ettei kuluttaja puolustaudu kohtuuttoman ehdon soveltamista vastaan. Vaikka on totta, että eräissä jäsenvaltioissa prosessioikeudelliset säännöt mahdollistavat sen, että yksityiset puolustavat itse etujaan tällaisissa riita-asioissa, on kuitenkin olemassa vähäistä suurempi vaara siitä, että kuluttaja ei muun muassa tiedonpuutteen vuoksi vetoa sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuuteen, johon häntä vastaan vedotaan."

100. Yhteisöjen tuomioistuin päätteli siten, että on välttämätöntä, että tuomioistuin voi puuttua asiaan viran puolesta direktiivillä 93/13 tavoitellun kuluttajansuojan tehokkuuden varmistamiseksi sen vuoksi, että se, että riidan arvo ja oikeudenkäyntikulut olivat epäsuhdassa, voi saada kuluttajan luopumaan puolustamasta oikeuksiaan tuomioistuimessa tai, jos hänellä on tällainen oikeus kansallisen lainsäädännön perusteella, puolustamaan niitä yksin ja siten riittämättömällä tavalla.

101. Yhteisöjen tuomioistuin toisti nämä näkemykset myöhemmässä asiassa Cofidis antamassaan tuomiossa [39] selventäessään, että prosessisäännös, jossa sellaisella menettelysäännöksellä, jolla kielletään kansallista tuomioistuinta tietyn vanhentumisajan päätyttyä viran puolesta tai kuluttajan esittämän oikeudenkäyntiväitteen nojalla tutkimasta sellaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta, jonka toimeenpanoa elinkeinonharjoittaja vaatii, tehdään suhteettoman vaikeaksi direktiivillä 93/13 kuluttajille annettavaksi tarkoitetun suojan soveltaminen oikeudenkäynneissä, joissa kuluttajat ovat vastaajina. [40]

102. Katson komission ja Espanjan hallituksen tavoin, että edellä esitetyt näkemykset pätevät kaikilta osin myös direktiivillä 87/102 kuluttajille annettujen oikeuksien suojan osalta. Sanoisin jopa, että ne pätevät erityisesti tällä jälkimmäisellä alalla, koska mikäli asiakas ostaa tavaroita tai palveluja luotolla, tämä johtuu varmasti siitä, että hänellä on vähäiset omat varat, mistä syystä on olemassa vielä konkreettisempi vaara siitä, että oikeudenkäyntikulut saavat hänet luopumaan puolustamasta tai ainakin puolustamasta riittävällä tavalla oikeuksiaan tuomioistuimessa.

39 – Em. asia Cofidis, tuomion 33 ja 34 kohta.

40 – Ibidem, tuomion 36 kohta.

103. Mielestäni ei voida tulkita päinvastaisella tavalla myöskään sitä Ranskan hallituksen korostamaa seikkaa, että direktiivistä 87/102 puuttuvat direktiivin 93/13 6 ja 7 artiklaa vastaavat säännökset.

104. Todettakoon viimeksi mainitun direktiivin 6 artiklasta, johon – todellisuudessa – perustuu yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores antaman tuomion 26 kohdassa (ks. edellä 99 kohta) noudattama päättely, että sen sanamuodolla ei mielestäni ole ratkaisevaa arvoa tällaisen päättelyn yhteydessä. Kun kyseisessä artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä, että "elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia", siinä viime kädessä ainoastaan kuvataan sen suojan sisältöä, joka direktiivillä 93/13 pyritään tarjoamaan kuluttajalle aineellisen oikeuden tasolla sellaisia sopimusehtoja vastaan, joista ei ole neuvoteltu erikseen ja joita voidaan pitää kyseisessä direktiivissä tarkoitetulla tavalla kohtuuttomina; edellä mainitussa yhteisöjen tuomioistuimen päättelyssä puolestaan keskitytään lähinnä erityisiin ehtoihin, jotka liittyvät riidan luonteeseen ja menettelyyn, joka on tarpeen sen ratkaisemiseksi, ja mahdolliseen esteeseen, jota se edustaa sen aineelliselle oikeusasemalle tuomioistuimessa annettavan tehokkaan suojan kannalta, joka kyseisellä direktiivillä on pyritty antamaan kuluttajalle.

105. Vaikka direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdassa ei täsmennetä niitä "rajoja", jotka koskevat kuluttajan oikeutta vaatia oikeuksiensa täyttämistä luotonantajalta, ja jätetään niiden määrittäminen jäsenvaltioille, siinä halutaan kuitenkin, että tällainen oikeus annetaan kuluttajalle kansallisessa oikeusjärjestyksessä tiettyjen edellytysten täyttyessä; ja yhteisön oikeusjärjestyksessä yleisemmin edellytetään, että tällaiselle oikeudelle – joka annetaan kuluttajalle kansallisessa aineellisessa oikeudessa, mutta edelleen yhteisön oikeuden perusteella – varmistetaan kansallisessa prosessioikeudessa tehokas suoja. Mikäli tuomioistuin ei voi puuttua tähän viran puolesta, tämä suoja saattaisi kuitenkin estyä niistä samoista erityisistä syistä, jotka liittyvät riidan luonteeseen ja oikeudenkäyntiin, joka on tarpeen riidan ratkaisemiseksi, ja jotka yhteisöjen tuomioistuin on tuonut esiin asiassa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores antamansa tuomion 26 kohdassa.

106. Direktiivin 93/13 7 artiklan osalta pitää paikkansa, että yhteisöjen tuomioistuin on huomauttanut edellä mainitun tuomion 27 ja 28 kohdassa, että sopimusehdon kohtuuttomuuden toteaminen viran puolesta on toinen asianmukainen keino – joka jäsenvaltioiden on kyseisen artiklan nojalla toteutettava – jolla lopetetaan kohtuuttomien ehtojen lisääminen sopimuksiin, joita tehdään elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välillä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tämä huomautus on kyseisessä tuomiossa ainoastaan yksi lisäperustelu yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisulle, joka koskee sen mahdollisuuden välttämättömyyttä, että tuomioistuin toimii viran puolesta; kuten olen korostanut, yhteisöjen tuomioistuin oli päätynyt tähän ratkaisuun kyseisen tuomion 26 kohdassa esittä-

mistään syistä jo yksinomaan sellaisten seikkojen vuoksi, jotka voivat saada kuluttajan luopumaan puolustamasta asianmukaisesti tuomioistuimessa oikeusasemaa, joka direktiivissä 93/13 on pyritty hänelle antamaan.

107. Huomautettakoon toisaalta, että se, että Rampionit ovat panneet vireille Tribunal d'instancen käsiteltävänä olevan asian ja että heitä edustaa asianajaja, kun puolestaan kansallisissa riidoissa, joiden perusteella annettiin tuomiot asiassa Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores sekä asiassa Cofidis, vastaajina olleet kuluttajat eivät olleet edustettuina tuomioistuimessa, ei ole tässä tapauksessa perusteltu syy tehdä siitä, onko mahdollisuus siihen, että tuomioistuin ottaa seikan huomioon viran puolesta, kuluttajan oikeuksien tehokkaan suojaamisen varmistamiseksi välttämätöntä, erilainen päätelmä kuin kyseisissä tuomioissa. Ongelma ratkaistaan näet yleisellä tasolla eli riidan luonteen ja sen ratkaisemiseksi välttämättömän oikeudenkäynnin ominaisuuksien perusteella, jolloin on siis jätettävä huomiotta yksittäiseen oikeudenkäyntiin liittyvät konkreettiset seikat. Toisaalta en ymmärrä, miten voitaisiin hyväksyä se, että samaa kuluttajan suojaamiseksi annettua sääntöä voitaisiin soveltaa viran puolesta jonkin kuluttajan osalta mutta ei sen sijaan jonkin toisen kuluttajan osalta pelkästään sen vuoksi, että ensin mainittu ei ole ryhtynyt puolustautumaan tuomioistuimessa asianajajan avustuksella ja jälkimmäinen on.

108. Tästä syystä ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi toiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Direktiivillä 87/102 ei pyritä yksinomaan suojelemaan kuluttajia, jotka ottavat kulutusluoton, vaan myös ja ensisijaisesti varmistamaan kulutusluottojen yhteismarkkinoiden toteutuminen.

Niiden oikeuksien tehokas suoja, joita direktiivin 87/102 11 artiklalla pyritään antamaan kuluttajille, edellyttää sitä, että kansallinen tuomioistuin voi soveltaa viran puolesta luottosopimuksen ja tavaroiden toimittamista tai palvelujen suorittamista koskevan sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia kansallisia säännöksiä, joilla pannaan kyseinen artikla täytäntöön tai jotka vastaavat sitä.

V Ratkaisuehdotus

109. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi Tribunal d'instance de Saintesin 16.11.2005 tekemässään päätöksessä esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY 11 artiklassa edellytetään, että luottosopimuksen ja tavaroiden toimittamista ja palvelujen suorittamista koskevan sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia kansallisia säännöksiä, joilla kyseinen artikla pannaan täytäntöön tai jotka vastaavat sitä, voidaan soveltaa myös silloin, kun luottosopimuksessa ei ole mainittu rahoitettavia tavaroita tai palveluja.

2) Direktiivillä 87/102 ei pyritä yksinomaan suojelemaan kuluttajia, jotka ottavat kulutusluoton, vaan myös ja ensisijaisesti varmistamaan kulutusluottojen yhteismarkkinoiden toteutuminen.

   Niiden oikeuksien tehokas suoja, joita direktiivin 87/102 11 artiklalla pyritään antamaan kuluttajille, edellyttää sitä, että kansallinen tuomioistuin voi soveltaa viran puolesta luottosopimuksen ja tavaroiden toimittamista tai palvelujen suorittamista koskevan sopimuksen keskinäistä riippuvuutta koskevia kansallisia säännöksiä, joilla pannaan kyseinen artikla täytäntöön tai jotka vastaavat sitä.